

Per ATLANTĄ ir idėjas: apie Jono Šliūpo gyvenimo kelį – parodoje Niujorke

2026 m. vasario 16 d. Susivienijimo lietuvių Amerikoje (SLA) parodų salėje Niujorke (JAV) atidaryta Jono Šliūpo (1861–1944) gyvenimui skirta paroda, simboliškai įprasminusi Lietuvos valstybės atkūrimo dieną. Ekspozicija supažindina su J. Šliūpo veikla, idėjomis ir indėliu į lietuviybės puoselėjimą Lietuvoje ir išeivijoje. Paroda kviečia pažvelgti į jo asmenybę kaip į drąsų, principingą ir savo laiką pralenkusį visuomenės veikėją. *„Idėją sukurti parodą apie Joną Šliūpą turėjau nuo to laiko, kai tik tapau SLA nariu. Šis žmogus yra neįvertintas Lietuvos istorijoje. Jis per savo gyvenimą išjudino miegančius lietuvius tiek XIX amžiuje carinėje Lietuvoje, tiek pas mus Amerikoje. Jo veikla šviesti lietuvius ir atskirti juos nuo lenkų buvo didžiulė“*, – sakė Susivienijimo lietuvių Amerikoje pirmininkas Danius Glinskis.

J. Šliūpas per savo gyvenimą įkūrė daugybę draugijų, leido laikraščius, parašė švietėjiško pobūdžio knygų, surengė daugybę paskaitų įvairiomis temomis, siekdamas, kad paprastas lietuvis taptų savarankiškesnis ir priimtų atsakomybę už savo

Jono Šliūpo atminimui skirtos parodos atidarymo akimirka ateitį. Ideologiškai J. Šliūpas evoliucionavo nuo aršaus socialisto iki tautininko, šiame kelyje aktyviai skleidė ir laisvamanybės idėjas.

Pagrindinė parodos kompozicijos ašis yra laiko linija, kuri prasideda nuo Simono Daukanto, J. Šliūpo supratimu, vieno svarbiausių lietuvių tautinio atgimimo veikėjų, gimimo datos. Ant laiko linijos nurodytos datos su pavadinimais, žyminčiais tuo metu herojaus gyvenime buvusius įvykius. Virš linijos pateikiama informacija su citatomis iš biografijos, o po ja – paties J. Šliūpo autentiški tų įvykių aprašymai. Visa tai praturtinta nuotraukomis, iliustruojančiomis minimus istorinius momentus. Parodoje yra pateikti ir žemėlapiai, atspindintys pagrį-

(Nukelta į 70 p.)

Bendras eksponuojamos Jono Šliūpo atminimui skirtos parodos vaizdas

dinius J. Šliūpo gyvenimo etapus. Viename jų vaizduojama carinė Lietuva, antrame – Amerika, trečiame – gyvenimas nepriklausomoje Lietuvoje. Žemėlapiai sujungti virvelėmis, simbolizuojančiomis keliones per vandenynus. J. Šliūpas dešimt kartų kirto Atlanto vandenyną ir vieną kartą Ramųjį vandenyną. Parodoje atskirai pristatoma mėnraščio „Aušra“ svarba, yra aktualizuotas ir J. Šliūpo gyvenimo laikotarpis Palangoje. Lankytojams pateikiama informacija apie jo leistus laikraščius, kurtas draugijas, parašytas ir išleistas knygas, eksponuojamas J. Šliūpo giminės genealoginis medis su paties autoriaus komentarais apie artimuosius.

Susivienijimas lietuvių Amerikoje – tai viena seniausių ir istoriškai reikšmingiausių lietuvių visuomeninių organizacijų Jungtinėse Amerikos Valstijose. Jis įkurtas 1886 m. rugpjūčio 15 dieną Jono Šliūpo iniciatyva. Iš pradžių veikęs kaip Susivienijimas visų lietuvininkų Amerikoje, nuo 1896 m. jis vadinamas dabartiniu vardu. Kai Lietuva dar buvo okupuota carinės Rusijos, tai buvo pirmasis organizuotas lietuvių bandymas sukurti tautinius simbolius, kultūrinius tinklus ir paramos struktūras svetur.

Paroda surengta minint Susivienijimo lietuvių Amerikoje įkūrimo 140-ąsias metines. Joje pristatoma ir itin didelė vertybė – po beveik trejus metus trukusio kruopštaus Lietuvos nacionalinio muziejaus darbo atkurta istorinė SLA vėliava. Ši daugiau nei šimtmečio senumo vėliava restauruota itin preciziškai, išsaugant autentiškas spalvas, siuvinėjimus ir net istorinius netobulumus. Užbaigus darbus jos kopija šiomet iškilmingai perduota SLA bendruomenei kaip gyvas ryšio su Lietuva simbolis.

Parodoje, be eksponuojamos minėtos vėliavos ir kitų vertybių, rodoma, kas buvo skelbiama apie organizacijos įkūrėją Joną Šliūpą 1936 m. SLA jubiliejiniam albume, taip pat eksponuojami 1925 m. laikraščio „Tėvynė“ tekstai apie jį.

„Atidarymo metu susirinkusius parodos lankytojus pravedžiau per visą Šliūpo gyvenimo liniją Lietuvos istorijos kontekste su paaiškinimais ir skaitymais. Po to šnekant su jais, buvo įdomu suprasti, kad daugelis girdėję, bet neįsivaizdavo, kas tas Šliūpas yra, kokia tai įdomi ir spalvinga asmenybė. Kažkas paminėjo, kad tai būtų geriausias ir įdomiausias herojus serialui Lietuvoje parodant jo gyvenimo kelią. Vienas svečias stebėjosi, kad jo nėra tarp signatarų,“ – išpūdžiais dalijosi SLA priminkas Danius Glinskis.

Paroda numatyta uždaryti simboliinę Lietuvai dieną – kovo 11-ąją. Renginio metu bus kalbama, apie kokią Lietuvą svajojo ir kokią ją matė J. Šliūpas, taip pat bus svarstoma, kiek jo vizija išsipildė šiandienos valstybėje. Galima teigti, kad daugelis jo idėjų tapo realybe, nors jo puoselėta Lietuvos ir Latvijos bendros valstybės vizija taip ir liko neįgyvendinta.

Parodos ekspozicijos fragmentas

Parodą apie Joną Šliūpą Niujorke parengė Lietuvos nacionalinio muziejaus bičiuliai – Susivienijimas lietuvių Amerikoje, o rengiant jos turinį konsultavo Palangos burmistro Jono Šliūpo muziejaus muziejininkas Mindaugas Surblys.

Palangos burmistro Jono Šliūpo muziejaus informacija, parengta pagal SLA pranešimą spaudai

Nuotraukos – iš SLA archyvo